పోస్టుకాని ఉత్తరం

గోవిందరాజు శ్రీనివాసమూర్తి

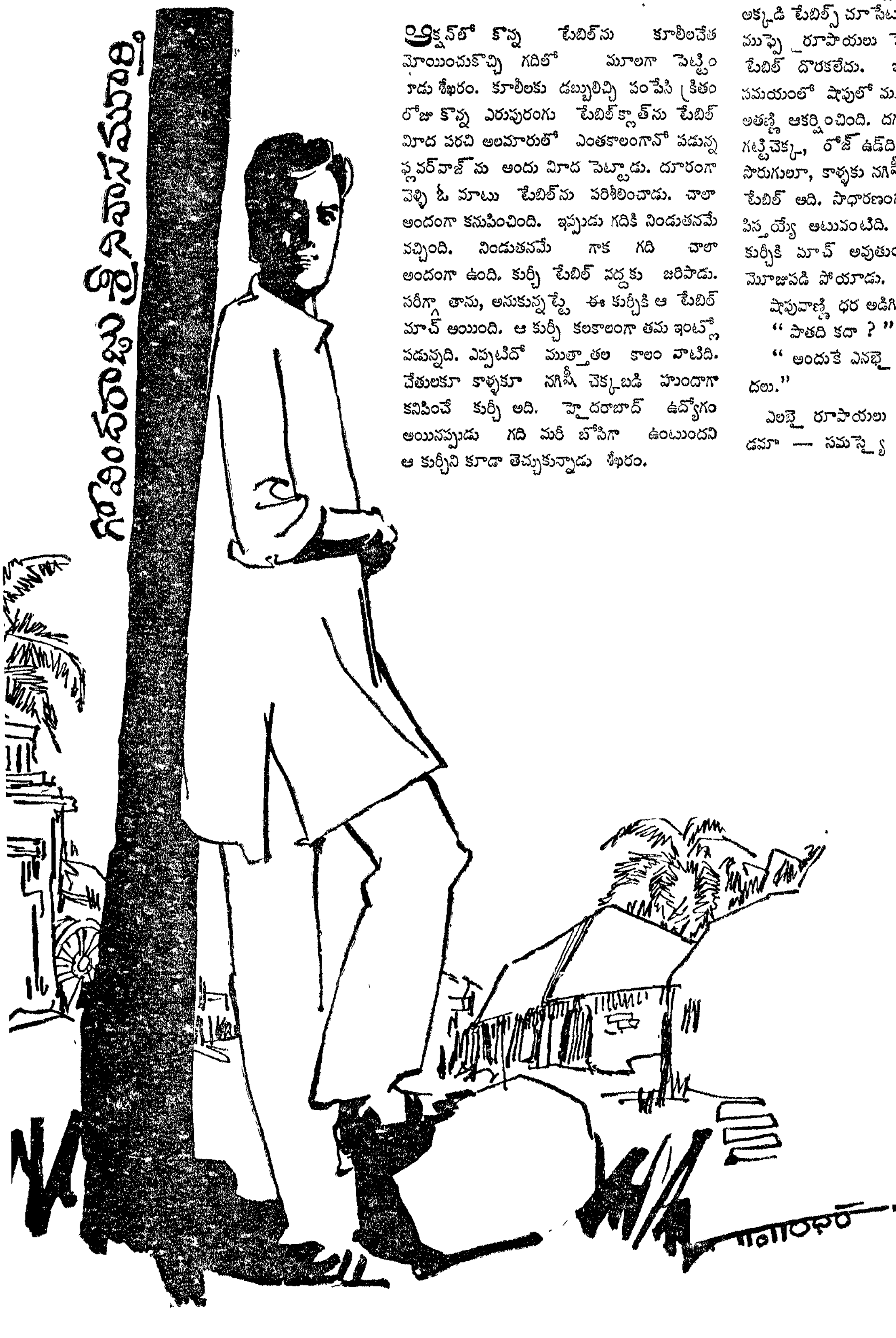

ఆక్షన్‌లో కొన్న టేబిల్‌ను కూలీలచేత మోయించుకొచ్చి గదిలో మూలగా పెట్టించాడు శేఖరం. కూలీలకు డబ్బులిచ్చి పంపేసి క్రితం రోజు కొన్న ఎరుపురంగు టేబిల్‌క్లాత్‌ను టేబిల్ మీద పరచి అలమారులో ఎంతకాలంగానో పడున్న ఫ్లవర్‌వాజ్‌ను అందు మీద పెట్టాడు. దూరంగా వెళ్ళి ఓ మాటు టేబిల్‌ను పరిశీలించాడు. చాలా అందంగా కనుపించింది. ఇప్పుడు గదికి నిండుతనమే వచ్చింది. నిండుతనమే గాక గది చాలా అందంగా ఉంది. కుర్చీ టేబిల్ వద్దకు జరిపాడు. సరిగ్గా తాను, అనుకున్నట్టే ఈ కుర్చీకి ఆ టేబిల్ మాచ్ అయింది. ఆ కుర్చీ కలకాలంగా తమ ఇంట్లో పడున్నది. ఎప్పటిదో ముత్తాతల కాలం నాటిది. చేతులకూ కాళ్ళకూ నగిషీ చెక్కబడి హుందాగా కనిపించే కుర్చీ అది. హైదరాబాద్ ఉద్యోగం అయినప్పుడు గది మరీ బోసిగా ఉంటుందని ఆ కుర్చీని కూడా తెచ్చుకున్నాడు శేఖరం.

ఏదన్నా రాసుకోవాలంటే చాలా కష్టంగా ఉండేది శేఖరానికి. చాప వేసుకుని కూచుని రాసుకోవడం అతడికి చాత కాలేదు. ఎలాగైనా టేబిల్ కొనాలని అతడికి మనసులో నాటుకుంది. ఒక నెల రోజుల క్రిందట. ఆ నెల ఏవో బట్టలు అవీ కుట్టించడంతో వీలు పడలేదు. ఈ మాటు ఏమైనా సరే కొనాలన్న పట్టుదలతో జీతం తీసుకున్న తక్షణం నేరుగా ఒక ఆక్షన్ షాపుకు దారి తీశాడు శేఖరం. ఒక పాతిక రూపాయల్లో కొందామనుకున్నాడు గాని అక్కడి టేబిల్స్ చూసేటప్పటికి చప్పబడిపోయాడు. ముప్పై రూపాయలు పెట్టినా మంచి టేకుచెక్క టేబిల్ దొరకలేదు. ఇలా టేబిల్స్ పరిక్ష చేసే సమయంలో షాపులో మూలగా ఒక నల్లటి టేబిల్ అతణ్ణి ఆకర్షించింది. దగ్గరకెళ్ళి పరీక్ష చేశాడు — గట్టిచెక్క, రోజ్ ఉడ్‌ది. కుడిపక్క మూడు సొరుగులూ, కాళ్ళకు నగిషీ పని — చాలా పురాతనపు టేబిల్ అది. సాధారణంగా నవాబుల ఇళ్ళలో కనిపిస్తయ్యే అటువంటిది. సరిగ్గా తన గదిలోఉన్న కుర్చీకి మాచ్ అవుతుంది. వెంటనే దాని మీద మోజుపడి పోయాడు.

షాపువాణ్ణి ధర అడిగితే ఎనభై అన్నాడు.

"పాతది కదా ?"

"అందుకే ఎనభై — కొత్తదైతే మూడొందలు."

ఎలభై రూపాయలు పెట్టి కొనడమా, మానడమా — సమస్య్య కూర్చుందతనికి. ఒక పది

నిముషాలు బుర్రబద్దలు కొట్టుకుని ఎనభైరూపాయలూ చెల్లించి కూలీల చేత మోయించుకొచ్చాడు ఆ నల్లటి టేబిల్‌ను.

* * *

గదంతా అందంగా అమర్చింతర్వాత కిటికీలు బూజు దులిపి పెట్టెలో నాలుగు నెలలుగా పడున్న విండో కర్టెన్ కూడా తీసి కిటికీకి అమర్చి, టాయ్‌లెట్ అయి ఫ్లవర్ వాజ్‌లో వేసేందుకు పూల కోసం బజారుకు బయలుదేరాడు శేఖరం.

యథాప్రకారం హోటలు వద్ద తారసిల్లాడు గోపాలం.

"ఏరోయ్, ఎటు ?"

"పూలకు."

"ఛా"

"దా"

"కాఫీ తాగి"

"పద"

కాఫీ తాగింతర్వాత కాగితంపూలుకొని గోపాలంతో సహా రూమ్‌కు బయలుదేరాడు శేఖరం.

రోజూ గోపాలం శేఖరం రూమ్‌కు వస్తాడు కాలక్షేపానికి చీట్లాడుకుంటారు. ఇవాళ చీట్లాట విషయంలో ఒక విశిష్టత ఉంది. ఏమంటే టేబిల్ మీద ఆడుకోవచ్చు. శేఖరం వద్దే మరో జాజిచెక్క ఫోల్డింగ్ ఛెయిర్ ఉన్నది. ఈనాటికి దాని ఉపయోగం కనుపించింది. టేబిల్‌కు చెరో వేపునచేరి చీట్లాట ప్రారంభించారు ఇద్దరూ. ఫ్లవర్ వాజులోని పూలు అవో తమాషాగా మెరుస్తున్నాయ్. ఆట మీద ఆట వెళ్ళిపోతున్నది — తొమ్మిదయింది.

"వస్తారా" అంటూ లేచాడు గోపాలం.

"కూచోరా" — కొత్త బిచ్చగాడు పొద్దెరగడు. ఆ టేబిల్ మీద ఇంకా చీట్లాడాలనే ఉన్నది శేఖరానికి

కాని ఆత్మారాముడు ఆలపించడంతో ఉండలేక బయలుదేరాడు గోపాలం.

గోపాలం వెళ్ళింతర్వాత హోటలుకెళ్ళి భోంచేసి వచ్చి కొత్త టేబిల్ ముందు కుర్చీలో కూర్చుని పొద్దుట తండ్రివద్ద నుంచి వచ్చిన ఉత్తరాన్ని మళ్ళీ చదవటం మొదలెట్టాడు శేఖరం.

"ప్రియమైన శంకుకి,

నీ తండ్రి ఆశీర్వదించి వ్రాయునది. కులాసాగా ఉన్నావని తలుస్తాను. నీ ఆరోగ్యం జాగ్రత్తగా చూసుకోమని మీ అమ్మ రాయమంటున్నది. వేళ పట్టున భోజనం చెయ్యి.

ఒక ముఖ్యమైన సంగతి. వారంరోజుల క్రితం మీ సీతారాం మామయ్య వచ్చాడు. వచ్చే నెలలో ముహూర్తం ఉన్నదనీ, లగ్నం పెట్టిస్తే బాగుంటుందనీ అన్నాడు. జానకి నా మేనకోడలు. చిన్నప్పటి నుంచీ అనుకున్నదే గాబట్టి సరేనన్నాను నువ్వూ ఒప్పుకుంటావన్న ధీమాతో. సుగుణాలరాసి జానకి. అంతో కొంతో చదువుకున్నది. నీకు తగ్గది. పైగా నా మేనకోడలు. ఇవన్నీ జాగ్రత్తగా ఆలోచించే సరే నన్నాను. నీకు వీలైతే ఒక నెలరోజులు సెలవుపెట్టి రావలిసింది.

ఇట్లు,
మీ నాన్న."

జానకి గుర్తొచ్చింది శేఖరానికి. ఎన్నాళ్ళయిందో దాన్ని చూసి ! గౌన్లు తొడుక్కుని చింతచెట్టు, చిటారు కొమ్మను కూచుని చింతకాయలు ఉప్పు అద్దుకు తినటం, చెట్టెక్కేందుకు భయం వేసి తను కిందనే నిలబడి నోరూరుతూ "నాకో కాయ పడేయవూ." అని ప్రాధేయ పడటం — ఈ దృశ్యం గుర్తుకు వచ్చి సన్నగా నవ్వుకున్నాడు. ఆ గౌన్ల అమ్మాయి ఇప్పుడు తనకు కాబోయే భార్యా ? — ఆడవాళ్లకు ఇట్టే వయస్సు వస్తుంది — జానకి ఇప్పుడు ఏపుగా ఎదిగి పోయి ఉంటుంది. — ఆ క్షణాన్నే ఆమెను చూడాలనిపించింది.

తండ్రి రాసిన ఉత్తరాన్ని మడిచి కవర్లో పెట్టి డ్రాయర్‌లో పెట్టేందుకు మొదటి సొరుగు లాగాడు. గట్టిగా పట్టుకుందల్లే ఉంది, రాలేదు. రెండో సొరుగును లాగాడు. అది సగందాకా వచ్చి భీష్మించుకుంది. విసుగుతో ఒక తాపుతన్ని గట్టిగా లాగాడు. ఇవతల వూడి పడ్డది సొరుగు !

అప్పుడప్పుడే పడుతున్న చెదలూ, నాలుగయిదు బొద్దింకలూ చెల్లా చెదరుగా పరుగెట్టినై. సొరుగుల వెనకాల చాలా చెత్త ఉంది. మూడో సొరుగును కూడా ఇవతలకు లాగి లోపల ఉన్న చెత్త యావత్తూ బయటకు తీశాడు. అన్నీ ఏనాటివో కాగితాలు — కొన్ని కాగితాల్ని చెదలు పూర్తిగా తినేసినయ్. ఈ చెత్తనంతా పోగుచేసే సమయంలో అందులోనే ఒక కవరు కనుపించిందతడికి. ఇవతలకు తీశాడు. ఒక పక్క చెదలు కొరికేసినయ్. కవరు అంటించే ఉన్నది. స్టాంపులు కూడా అంటించి ఉన్నయ్. పైన అడ్రసు "ఏ. సుధాకరరావు, కింగ్స్‌వే, సికిందరాబాదు." అని రాసి ఉన్నది. కవరు చించి ఉత్తరాన్ని పైకి లాగాడు.

అతని ఆశ్చర్యానికి అంతులేదు — అది ముప్ఫై ఏళ్ళనాడు రాసిన ఉత్తరం !!

29 — 12 — 1934 తారీఖు వేసి ఇంగ్లీషులో రాసి ఉన్నది.

చదవటం ప్రారంభించాడు శేఖరం.

"ప్రియమైన సుధాకరానికి,

ఈ ఉత్తరం ఇప్పుడు రాయవలసి వచ్చి రాస్తున్నాను. అన్నయ్యకు విశాఖపట్నం బదిలీ అయింది. ఎంతో సంతోషపడి పోతున్నాడు. నాన్నగారు విశాఖపట్నంలో ఉన్న సంగతి నీకు తెలుసు — అందరూ కలిసి ఉండవచ్చు — సంతోషం కాక మరేమిటి !

కాని అన్నయ్య సంతోష హృదయానికి వెనగ్గా ఓ అబల హృదయం రెపరెపలాడి పోతున్నదని నువ్వూహించలేవు. ఏదీ నేననుకున్న విధంగా జరగటం లేదు — అదృష్టహీనురాల్ని.

అసలు నేనెందుకు ప్రేమించానా అని నాలో నేను తర్కించుకుంటాను. వయస్సు నేర్పిన విద్య అది. దాన్ని ఆలంబనంగా చేసుకుని గాలిమేడలు కట్టుకున్నాను. ఆ మేడలో నీవూ నేనూ లోకాతీతులమై స్వేచ్ఛగా విహరిస్తున్నట్టు కలలు కన్నాను.

జీవితంలో స్త్రీ ఒక్క పొరపాటు చేస్తే అది జీవితాంతం ఎలా వెంటాడుతుందో అనుభవం మీద తెలుసుకుంటున్నాను. మీరు మగవారు. ఎటువంటి భయంకర పరిస్థితి అయినా నవ్వుకుంటూ తొక్కేసి దాటేయ గలరు. స్త్రీలో అంత కాఠిన్యం లేదు — తెగింపూ లేదు. ఇందుకు భగవంతుణ్ణి నిందించాలి.

ప్రతిరోజూ కలలోకి వచ్చే నీవు నెలరోజుల క్రితం ఒకమారు రాకపోయే సరికి కలవరపడిపోయాను. ఆనాటి నుంచి నిన్ను గూర్చి కల కనలేదు. నా దర్శనంతోనే పరవశించి పోతావని, నా నడకల వయ్యారం నీ హృదయం మీద మెత్తగా నాట్యం చేస్తుందనీ, నా కళ్ళలోని కాంతులు వెన్నెల చిలుకుతాయనీ, నీ నవ్వుమాటలు నీటి మూటలవుతాయని నేనేనాడూ వూహించలేదు. నేను అన్నయ్యతో వెళ్ళిపోతే మళ్ళీ నిన్ను ఈ జీవితంలో చూడలేనేమో ! — కాని వెళ్ళక తప్పదు. నీవు అభయం ఇచ్చిననాడు నేను వెళ్ళకుండా ఉండిపోగలుగుదునేమో ! ఇప్పుడు నన్నేం చేయమంటావో నీవే చెప్పాలి. నేను వెళ్ళిపోయింతర్వాత నీ ఉత్తరం కన్నా నోచుకుంటానో లేదోనన్న బాధ.

ఇట్లు
నీ సరోజ."

నా అడ్రసు :
కేరాఫ్. కె. ఆర్. రావు.
డాబా గార్డెన్స్,
విశాఖపట్నం.

వళ్ళు గగుర్పొడిచింది శేఖరానికి. ఈ ఉత్తరం ఎందుకు పోస్టు కాలేదో అర్థం కాలేదు. ఒకవేళ పోస్టు చేశాననుకొని డ్రాయర్లో పెట్టి మరిచి పోయన్నా ఉండాలి. అయితే ఈ ముప్ఫైఏళ్ళూ ఈ డ్రాయర్‌లో నిద్రిస్తున్నదా ఈ ఉత్తరం !

డ్రాయరుకేసి చూశాడు శేఖరం. నల్లని నిగనిగలాడి పోతున్నది. తనకేదో కథ చెప్పబోతున్నట్టూ, ధీమాగా నవ్వుతున్నట్టూ తోచింది. ముప్ఫై ఏళ్ళుగా తనలో దాచుకున్న ఈ ఉత్తరం కథను తనకు చెప్పేందుకు ఈ కొయ్యకే మాటలు వస్తే !

ఎంత తన్నుకున్నా ఈ ఉత్తరం ఎందుకు పోస్టు కాలేదో అర్థం కాలేదతడికి. విశాఖపట్నం వెళ్ళిపోతూ ఫర్నిచర్ అమ్మేస్తే ఈ షాపు వాడు కొన్నాడా ? ఇన్నేళ్ళ నుంచీ ఈ టేబిల్ అతడి వద్దే ఉన్నదా ? లేక మరి కొన్ని చేతులు మారిందా? మారినా ఈ టేబిల్‌ను వదిలేందుకు ఇష్టం లేక అంటి పెట్టుకునే ఉన్నదా ఉత్తరం !

మరోమారు ఉత్తరాన్ని చదువుకున్నాడు. ఉత్తరంలోని సారాంశంకన్నా చివర రాయబడిన పేరు ఆకర్షించిందతణ్ణి.

'సరోజ'— ఎంత తియ్యటి పేరు !

కిటికీలోంచి బయటకు చూశాడు వెన్నెల విరగబోస్తున్నది. అర్ధరాత్రివేళ ఒక అవివాహిత యువకుడు ఏవో మధురమైన భావాలను చిత్రించుకుంటే తమాషాగానే ఉంటుంది.

సరీగ్గా ముప్ఫై ఏళ్ళ క్రితం— ఒక వెన్నెల రాత్రి— సంపెంగలూ, సన్నిజాజులూ సౌరభాలు వెదజల్లి మత్తెక్కిస్తుంటే, చల్లటి గాలి సుతారంగా దేహాన్ని కొరికేస్తుంటే— ఒక అందమైన యువతి— తెల్లటి చీరగట్టి, నుదుట కుంకుమ మెరిసిపోతూ,— ఈ టేబిల్ వద్దే కూర్చుని తన ప్రియుడికి ప్రేమలేఖరాసే దృశ్యం వూహించుకోగానే అతడి వళ్ళు అదోలా అయిపోయింది.

మెల్లిగా వెళ్ళి టేబిల్ ముందు కూర్చున్నాడు. ఇదే విధంగా, ఈ టేబిల్ ముందే కూర్చున్నసరోజను 'నీ ప్రేమలేఖ మొదలెట్టు' అని ఈ టేబిలే హెచ్చరించిందేమో !

ఇప్పుడు సరోజ ఏమై ఉంటుంది ? విశాఖపట్నం వెళ్ళిందా ! లేక సుధాకరాన్ని పెళ్ళి చేసుకుందా ?— ఎటూ నిర్ణయించుకోలేక పోయాడు,

సరోజ వివాహం చేసుకుందని మాత్రం వూహించుకోలేక పోతున్నాడు. ఎందుకంటే ఆ లేఖలోని ప్రేమ కథకు ఆ పర్యవసానాన్ని వూహించడం కష్టంగా ఉందతడికి. ఆమె విశాఖపట్నమ్ వెళ్ళిపోయుండాలి— సుధాకరం ఇక్కడే ఉండి ఉంటాడు— అయితే సరోజ మరొకర్ని వివాహం చేసుకుందా ?— ఏమో, పరిస్థితుల వత్తిడివల్ల అలా జరిగి ఉండవచ్చు. మళ్ళీ ఏనాడన్నా సుధాకరానికి ఉత్తరం రాసిందా ?— వివాహం అయిన పక్షంలో రాసి ఉండదు. కాని పక్షంలోనూ రాసి ఉండదు వివాహం కాని పక్షంలో తనను తృణీకరించిన సుధాకరానికి ఏ మొహం పెట్టుకుని రాస్తుంది.

పోస్టుకాని ఉత్తరం

మరి సుధాకరం ఏ నాడన్నా ఆమెకు ఉత్తరం రాశాడా తన పరిస్థితి వివరిస్తూ— తృణీకరించాడు కాబట్టి రాసి ఉండక పోవచ్చు. లేక ఈ ఉత్తరం అతనికి అందలేదు కాబట్టి ఆమె ఎటు వెళ్ళిందో తెలియక సతమత మయ్యాడా ?— ఏవో ఆలోచనలు ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసినై శేఖరాన్ని.

టేబిల్ వంక చూశాడు శేఖరం. అది విప్పతంగా నవ్వుతున్నట్లు అనిపించింది.

"పిచ్చివాడా— సరోజ సుధాకరాన్ని వివాహం చేసుకుందని ఎలా అపోహ పడ్డావు. అలా జరిగిన పక్షంలో ప్రేమ కథకు మాధుర్యం ఏముంది— ఆ ఉత్తరం పోస్టు చేశాననుకుని నాలో పెట్టి మరిచి పోయింది సరోజ. ఎన్నాళ్ళకూ సుధాకరం నుంచి జవాబు రాలేదు— సుధాకరం వంచకుడు. కాని ఈ నాడు— ముప్పై ఏళ్ళ అనంతరం అతడిలో పశ్చాత్తాపం ఎగిసి ఒక అమాయిక హృదయాన్ని చేతులారా దహించివేసినట్లు బాధ పడుతున్నాడనుకో— అప్పుడతను చేస్తాడు ?— సరోజతో మళ్ళీ ఆశలు రేపుతాడు. మళ్ళీ ఉత్తరం రాస్తాడు....."

నిజంగా ఈ టేబిలే తనకీకద చెప్పిందా !

అనుకోకుండా కలం చేతులోకి తీసుకున్నాడు శేఖరం.

"ప్రియమైన సరోజకు".— ఈ వాక్యం రాయగానే అతని దేహం కంపించి పోయింది — వణుకుతున్న కలం సాగిపోయింది.

"నీ ఉత్తరానికి ముప్పై ఏళ్ళ అనంతర జవాబు రాస్తున్నందుకు ఆశ్చర్యం వేస్తున్నది కదూ ? నన్ను మృగం కన్నా హీనంగా జమకట్టి ఉంటావు. నిజంగా మృగాన్నే ఇన్నాళ్ళూ. కాని ఇవాళ మానవుడిగా నా హృదయాన్ని నీకు విప్పి చెబుతున్నాను.

ప్రతి మనిషిలోనూ ఏవో లోపాలు ఉంటై. అవి లేని మానవుడు దైవ సమానుడు. తనతో సమానంగా మానవుణ్ణి చూపలేక అతడిలో ఈ మృగ లక్షణాలను ప్రవేశ పెట్టాడు దేముడు ! నాలో మరికొంత ఎక్కువగా పెట్టాడేమో.

అప్పుడు నాలో పని చేస్తున్న మృగ లక్షణమే నీ ఉత్తరానికి జవాబు రాయక పోవడానికి కారణం. అందని దానిని ఆశించడం మానవ లక్షణం. అదే విధంగా అందిన వస్తువును కాలదన్నటం— నీవు నన్ను ప్రేమించావు— నాకు అందావు కాబట్టి కాలదన్నాను. దాని ఫలితం ఈ నాడు అనుభవిస్తున్నాను. జీవితం అంతా తరచితరచి చూచి కాటికి కాళ్ళు జాపుకున్న ఈ తరుణంలో ప్రేమ అంటే ఏమిటో తెలుసుకున్నాను. అది నీ నుంచి పొందలేని ఈ జీవితం వ్యర్థం అనిపిస్తున్నది. ఈ ముప్పై ఏళ్ళ జీవిత వివరాలూ నే నిప్పుడు రాయలేదు. రేపో మాపో రాలిపోయేవాణ్ణి. నేను రాలిపోయే ముందు నా గురించి ఒక్క రాత్రి కలగన్నానని నీవు రాస్తే నిశ్చింతగా కళ్ళు మూస్తాను. రాస్తావు గదూ— అన్నట్లు నీ భర్తకు నా నమస్కారములు చెప్పు. పిల్లలెంత మంది ?

ఇట్లు
సుధాకరం."

ఉత్తరం ముగించే సరికి ముచ్చెమటలు పోసినై శేఖరానికి. చివర తన అడ్రసుకూడా రాశాడు.

ఉత్తరాన్ని మడిచి కవర్లో పెట్టి అంటించి పైన ఆమె ఇచ్చిన అడ్రసు రాసి అప్పటికప్పుడే తన గదికి ఎదురుగా ఉన్న పోస్టు బాక్సులో పడేశాడు— కేవలం తమాషాకే చేసుంటాడు ఆ పని.

పడుకున్నాడన్న మాటే గాని నిద్ర పట్టలేదు.

"ఒక వేళ సరోజకు వివాహం అయిందేమో. అయితే ఆమె భర్తవద్ద ఉండదా ?— అప్పుడు ఈ ఉత్తరం ఏమవుతుంది ?— మరొకరి చేతిలో పడితేనో !— ఆమె అన్నో, మరెవరో నేరుగా తన

58 వ పేజీ చూడండి

సువాసనలు వెదజల్లే, మీకు సొగసు సమకూర్చే పామొలీవ్ లవెండర్ టాల్క్

మీకు నచ్చే సువాసనలు మీ కోసం తిరిగి సృష్టించ బడ్డాయి ! ప్రపంచ సౌందర్య కేంద్రాలనుంచి, గతంలో సులభంగా దిగుమతి అయ్యే సువాసనల గురించి మీరు ఇక కలలు గంటూ కూర్చో నక్కర్లేదు. ఈ నాడు పామొలీవ్ లవండర్ టాల్క్‌తో, దానిలో కలసిన సువాసనలతో మిమ్మల్ని ముంచెత్తుకో గలరు. పామొలీవ్ లవండర్‌ను వళ్ల అంతా జల్లుకొని సొగసుగా వుండండి.

పామొలీవ్ లవెండర్ టాల్క్‌తో ఎప్పుడూ తాజాగా పరిమళ లావణ్యంగా వుండండి

ఇంకా లభ్యమయ్యేది పామొలీవ్ టాల్క్ డీలక్స్—17 పరిమళముల సమ్మిళితము

PT.G.7.TEL.

పోస్టుకాని ఉత్తరం

15 వ పేజీ తరువాయి

గదికి వచ్చి నానా మాటలూ అంటే—"

తన అడ్రసు ఎందుకు రాశానా అని బాధ పడ్డాడు. ఒక రకం భయం ఆవహించింది.— గబుక్కున దుప్పటి ముసుగెట్టుకుని కళ్ళు గట్టిగా మూసుకున్నాడు.

* * *

మర్రోజు ఆఫీసులో ఈ ఉత్తరం విషయం పూస గుచ్చినట్లు గోపాలంతో చెప్పాడు.

అతడు ముందు తెల్లబోయి తర్వాత బొజ్జంతా పూగిసలాడేట్లు నవ్వాడు.

"ఇంకేం, జానకిని వదలి సరోజ వెంటపడు." అన్నాడు. ఇద్దరూ కలిసి నవ్వుకున్నారు.

క్రమేపి ఆ ఉత్తరం సంగతి మరచిపోయాడు శేఖరం. పేకాటలో రోజులు దొర్లి పోయినయ్.

* * *

పదిహేను రోజుల తర్వాత ఒక రోజు ఆఫీసు నుండి రూమ్‌కు వచ్చేసరికి తనకు రెండు ఉత్తరాలు వచ్చి ఉన్నాయ్. ఒకటి కార్డు, తండ్రి రాశాడు— 'పెళ్ళి ఎప్పుడు చేసుకుంటున్నావు' అంటూ. రెండది కవరు. పై దస్తూరి అనేరిగినదిగా లేదు. ఆత్రతతో కవరు చించాడు. నీలం కాగితం మీద ఉత్తరం రాసి ఉంది.

"ప్రియమైన సుధాకరానికి,

నీ ఉత్తరం చదువుతున్నంత సేపూ నిజంగా నువ్వేనా అనిపించింది. ముప్ఫై ఏళ్ల తర్వాత నన్ను నీకు గుర్తుకు వచ్చినందుకు సంతోషం. నీ ఉత్తరం నాలో ఏ తుఫాను రేపిందో కాగితాల మీద రాయలేను. ఇన్నాళ్ళూ ఒక రకం జీవితం అలవాటు చేసుకున్నాను. ఉదయించి అస్తమించే సూర్యుణ్ణి చూస్తుంటే పొద్దుపోయేది. దొడ్లో కుక్క పిల్లలు పరుగెత్తుతూంటే చూసి ఆనందించే దాన్ని— నాకు మానవుల్లో నమ్మకం పోయింది. ఎవర్నీ నమ్మలేను. ఇటువంటి పరిస్థితిలో నీ ఉత్తరం వచ్చి నాలో స్తబ్దంగా ఉన్న ఏవో కోర్కెల్ని ఒక్కమారు కదిలించింది. కాని తమాయించుకో గలిగాను. నా భర్త గురించి రాశావు కదూ ! నేను మరొకర్ని వివాహం ఆడేంత నీచానికి దిగలేదు— నాతోబాటు మరొక హృదయానికి బాధను పంచలేక— నీ గురించి కలిగిన ముప్ఫై ఏళ్ళయింది— ఇప్పుడు కొత్తగా ఆ పని చేయలేను, క్షమించు.

ఈ ఉత్తరానికి జవాబు రాయవద్దని నాదీ మరీ ప్రార్థన.

ఇట్లు
నీది కాని నీ సరోజ"

శేఖరం మనస్సు ఉద్వేగంతో ఉరకలు వేసింది. నరాలు పట్టుతప్పి ఒళ్ళంతా కంపించి పోయింది. ఇది కలా, నిజమా ?— చేయి గిల్లుకున్నాడు. గబుక్కున గోపాలం గుర్తుకొచ్చాడు. ఒక వేళ అతని పని కాదు గద !—

కవరు మీద చూస్తే విశాఖపట్నం ముద్ర ఉన్నది—

వణుకుతూన్న చేతుల్తో మళ్ళీ ఆ ఉత్తరాన్ని ఒకమారు చదివి జాగ్రత్తగ మడిచి టేబుల్ మీద పెట్టి కుర్చీలో కూలబడ్డాడు.

ఇంత కన్న చిత్రమైన సంఘటన అతడి జీవితంలో ఊహించుకోలేదు. ఏదో గొప్ప నవల లోని నాయకుడిలా ఫీలయ్యాడు ఒక్క క్షణం. అదే క్షణంలో ఏవో దయ్యాల కథలు గుర్తుకొచ్చినై అతడికి.

'నిజంగా ఆమె వివాహం చేసుకోలేదా. అలా అయిన పక్షంలో ప్రేమను నిర్వచించేందుకు సరోజలాంటి స్త్రీ ఒక్కరు చాలేమో !'

ఆ టేబిల్ కేసి మరొక్కమారు చూశాడు.

పాలకన్న తెల్లగా, గాలి కన్న మృదువుగా మబ్బు కన్న నిర్మలంగా, ఉన్న సరోజ— సరీగా ముప్ఫై ఏళ్ళ క్రితం— ఒక వెన్నెల రాత్రి సంపెంగలూ, సన్నజాజులూ గుబాళిస్తూ చల్లటి గాలి దేహాన్ని సుతారంగా పెనవేస్తూంటే తన ప్రియుడికి ప్రేమలేఖ రాసే దృశ్యం అతడి కళ్ళ ముందు సజీవంగా కనుపించింది. వెంటనే ఆమె ముఖంలో ఏవో

తల్లినీ, తండ్రినీ చంపాడన్న నేరాన్ని ఒక పెద్దమనిషి మీద ఆరోపించటం జరిగింది. వకీలు ఇట్లా:

ముద్దాయి : చూడండి ! ఏలా గయినా మీరే రక్షించాలి ! నన్ను క్షమించమని, కోర్టువారిని కోరండి !

వకీలు : ఎలా క్షమించమని కోరాలో తెలియటం లేదు.

ముద్దాయి : తల్లీ, తండ్రీ లేని వాడనని క్షమించమనండి.

మాధవరావ్ (మద్రాసు)

విషాద ఛాయలు కనుపించి అశ్రుధార గట్టు తెంచుకున్న నదిలా అగుపించిందతడికి—

ముప్ఫై యేళ్ళు కాలగర్భంలో కలిసి పోయినా కూడ ఆమెను అదే రూపంలో వూహించుకో గలడు గాని మరో విధంగా వూహించుకోలేక పోతున్నాడు. ఎంత ప్రయత్నించినా సరోజకు వార్ధక్యం అంటు గట్టలేదు— నిత్య యవ్వని ఆమె !

మరో ఉత్తరం ఆమెకు రాస్తే— జవాబు రాయ వద్దంది— ఎందుకో మరి— తను బయలు దేరి వస్తున్నానని రాస్తేనో— దానికి జవాబు ఏమని రాస్తుంది ?—

యాంత్రికంగా కలం చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు శేఖరం.

"నేను వారం రోజుల్లో బయలుదేరి వస్తున్నానని— వెంటనే జవాబు రాయమంటూ." రాసేసి వెంటనే పోస్టు చేసేశాడు— ఇదీ తమాషాకే చేసుంటాడేమో— తమాషాకన్నా ఆమె నుంచి మరొక ఉత్తరం రావాలనే కోర్కె ఎక్కువగా ఉండటం చేతనేమో— ఏదీ చెప్పలేడతను.

మర్రోజు గోపాలంతో జరిగిన సంగతంతా చెప్పేశాడు.

అతడు ముందు వెర్రి మొహం వేసి తర్వాత గది పూగిసలాడేట్లు నవ్వాడు— "ఇంకేం పోకంతో వద్దాన్— కొంపతీసి ఆ వూరు వెళ్ళేవ్— పట్టుకుని వదల్దు— పైగా ముసల్ది" ఈ ప్రేమ కథను తేలికగా కొట్టిపారేశాడతను.

శేఖరం కూడ సన్నగా నవ్వాడు.

* * *

మునుపటిలా గాక తాను రాసిన ఉత్తరానికి ప్రతిరోజూ జవాబు కోసం ఎదురు చూడటం మొదలెట్టాడు. కాని పదిహేను రోజులయినా జవాబు రాలేదు.

ఈ పదిహేను రోజుల్లోనూ తండ్రివద్ద నుంచి రెండు కార్డులు వచ్చినయ్ "త్వరగా బయలు దేరి రమ్మంటూ !"

జానకిని చూడాలన్న కోర్కె ఏ రోజు కారోజు ఎక్కువవ అవుతూనే ఉన్నది. ఆ నాడే పెట్టిన సెలవు దరఖాస్తు మంజూరు అవనూ అయింది—

ఇంటికి బయలుదేరే రోజున గోపాలం కూడా స్టేషనుకి వచ్చాడు.

"తొరగా పెళ్ళిచేసుకునిరా—" అంటూ దీవించాడు పైగా "శ్రీకాకుళం మాట మర్చిపోయి విశాఖపట్నంలో దిగేవ్" విసుక్కున్నాడు శేఖరం. 'పిచ్చివాడా' అంటూ— "సరోజ ముసల్ది."

మర్రోజు పన్నెండు గంటలకు విశాఖపట్నం స్టేషను అతి అందంగా కనుపించింది శేఖరానికి.

ఇదే స్టేషను ప్లాటుఫారం మీద ఒకప్పుడు మెల్లగా అడుగులు వేసుకుంటూ వయ్యారంగా నడిచి వెళ్ళిన సరోజ మళ్ళీ ఈ స్టేషన్ మొహం చూసి ఉండక పోవచ్చు స్టేషనూ, పరిసరాలూ సరోజనే గుర్తుకు తెస్తున్నయ్.

మరో అయిదు నిముషాల్లో ట్రైను కదులుతుందనగా బెడ్డింగు సూట్కేసు గబుక్కున దిగి పోయాడు ఆ స్టేషనులో— ట్రైను కదిలి పోయింది.

ఇప్పుడేం చేయాలి ?— ఎందుకు దిగాడు తను ? ఓ పావు గంట ప్లాట్‌ఫారము మీదే నిల బడి పోయాడు. తర్వాత.

బెడ్డింగ్ క్లోక్ రూములో వేసి, హోటల్లో భోజనం చేసి రిక్షాలో బయలు దేరాడు.

సరోజ ఇల్లు కనుక్కోడం అంత కష్టం కాలేదు. పెద్ద బంగళా— చుట్టూ దొడ్డి— పూల మొక్కలు— గర్వంగా చూస్తూన్న పోర్టికో— ముందు పెద్ద గేటు.

రోడ్డుమీద నిలబడి ఇంటికేసే చూస్తున్నాడు శేఖరం. ఏ నిముషాన్నన్నా సరోజ పోర్టికోలోకో, పోర్టికోపైకో రాకపోతుందా అని అతడి అభిప్రాయం అయుండచ్చు— ఆమెను చూడా లన్న కోర్కె ఉరకలు వేస్తున్నది.

రెండు—మూడు— నాలుగు గంటలు దొర్లి పోతున్నయ్—కాని ఆమె జాడ కనుపించలేదు.

అప్పటికి అతడు ధైర్యం కూడకట్టుకుని గేటు కేసి నడిచాడు.

గేటు అవతల పూల మొక్కలకు నీళ్ళు పోస్తున్న నౌకర్ని కేకేశాడు.

'సరోజమ్మగారి ఇల్లు ఇదేనా ?'—చాల కష్టం

మీద అనగలిగాడు. గుండెల్లో భయం తాండవిస్తున్నది

'అవు'నన్నాడు నౌకరు సంకోచిస్తున్నట్లు.

'ఆమె లోపల ఉన్నారా? ఆమెతో మాట్లాడాలి'

లేదని నౌకరంటే బాగుండునని వేయి దేవుళ్లకు మొక్కుకున్నాడు చేతులూ కాళ్ళూ వణికిపోతున్నయ్.

నౌకరు తెల్లమొహం వేశాడు.

"ఇంకెక్కడి సరోజమ్మ బాబూ—పదిహేను రోజులాయె కన్నుమూసి—తమకు తెలవదా బాబూ"

శేఖరం ప్రతిమలా బిగుసుకుపోయాడు ఈ వాక్యంతో.

'మా తల్లి ఏ లోకాన్నుందో సుకం అంటూ ఎరగదు. ఎప్పుడూ ఏదో ఆలోచిస్తా ఉండేవారు. ఆమె బాదేదో ఎవురికీ అంతుసిక్కలేదు నెలరోజుల క్రితం వోమాటు మూర్ఛవచ్చి పడిపోయిందట మా యమ్మ. తర్వాత బాగుంది కాని పదిహేను రోజుల్నాడు మేడ మెట్లమీంచి జారి పడిపోయింది బాబూ! అంతే మళ్లీ కళ్లు తెరవలేదు మంచోళ్ళకే కట్టాలెందుకు పెడతాడో భగమంతుడు

తలవంచుకుని చెప్పుకుపోతున్న నౌకరు తల ఎత్తేసరికి శేఖరం అక్కడలేదు

దూరంగా అడుగులు వేసుకుంటూ వెడుతున్న వ్యక్తినిచూసి నౌకరు విస్తుపోయాడు

* * *

మూడు రోజుల తర్వాత శ్రీకాకుళంలోని ఒక డాబా ఇంట్లో పెళ్లి చూపులకని వెళ్ళిన శేఖరం రెండవ మారుగ జానకిని చూశాడు

పాలకన్న తెల్లగా, గాలికన్న మృదువుగా, మబ్బుకన్న నిర్మలంగా . . . కనుపించింది జానకి ★

న్యూఢిల్లీ లేఖ

7 వ పేజీ తరువాయి

కాదా ?

పైగా, ఇండియా తన వ్యవహారాన్ని భద్రతా సంఘం వద్దకు తీసుకెళ్ళినందుకు ఇటీవలనే శ్రీమతి ఇందిర గాంధి కూడా విచారం వెలిబుచ్చారు ఈ వ్యవహారాన్ని తీసుకెళ్ళింది ఇండియా కాదు, ఇందిరాగాంధి నాన్నగారైన నెహ్రూగారే ఆరోజుల్లో మంత్రివర్గ సభ్యులు చాలామంది కాదంటున్నా, శ్రీ నెహ్రూ ఆపని చేశారు నిర్మొహమాటంగా తన అభిప్రాయం చెప్పిన శ్రీమతి ఇందిరాగాంధిని అభినందించక తప్పదు.

వీళ్ల వ్యవహారం ఇలా ఉండగా, కేంద్రంలో కొందరు ప్రముఖ లున్నారు. ఎంతసేపటికీ ప్రజలలో ప్రసిద్ధి పొందాలనీ, నలుగురి దృష్టిలోనూ పడాలనీ వీరి ఆరాటం. అలాంటివారిలో శ్రీ కృష్ణమీనన్ అగ్రగణ్యుడు తాను రక్షణమంత్రిగా ఉన్నప్పుడే ఇండియా పెద్ద అవమానం పొందినందుకు శ్రీ మీనన్ ఏమాత్రమూ బాధపడుతున్నట్లు లేదు. మూడవ ప్రణాళికలోని మూడవ సంవత్సరంలో ఇండియా తొలిసారిగా దేశరక్షణ కొక ప్రణాళికను ప్రారంభించటం విచారం కదా! అయినా, అంత కుంభకోణం జరిగినా, తిరిగి మంత్రి కావాలని మీనన్ ఉబలాటపడుతున్నారు. తన ఆశయాన్ని నెరవేర్చుకొనేందుకే కాబోలు, ఆయన అమెరికా, బ్రిటన్ మొదలైన పాశ్చాత్య దేశాలను దుయ్యబడుతూ, కాశ్మీరు విధానాలపై రణగర్జనలు చేస్తున్నారు.

పండిట్ కె. డి మాలవీయ కూడా, తనను మరచిపోతున్న లోకంమీద దాడిని ప్రారంభిస్తున్నారా అనిపిస్తున్నది నెహ్రూ, అబ్దుల్లా చర్చలలో ప్రధాని మనసు కష్టపెట్టవద్దని మాలవీయగారు ఇటీవలనే పత్రికా ప్రకటన నొకదానిని చేశారు తన పార్టీలో ఆయనకే పలికేవాళ్ళు లేరు, అటువంటివాడు ప్రజలకు విజ్ఞప్తి చేయటమా!

* * *

బీహారు మొదలైన ప్రాంతాలలో మహమ్మదీయులకు భద్రత లేదని శ్రీ జయప్రకాశ్ నారాయణ ఇటీవలనే చెప్పారు

బుజువర్తన గల మనుష్యు లెవరైనా యిది ఆలోచించాల్సిందే అక్కడ హిందువులను హింసిస్తున్నారని లేదా చంపుతున్నారనిగాని, యిక్కడ ఇండియాలో ముసల్మానులను హింసించ బూనుకోడం సబబుకాదు.

జయప్రకాశ్ నారాయణ్ గారికి దేశమంతా ఒకటిగా ఉండాలనడం కన్నా ముఖ్యంగా 'శాంతి', 'భారత్ — పాక్'ల మైత్రి ప్రాముఖ్యంగా అగుపిస్తాయి. అందుకే ఆయన షేక్ అబ్దుల్లా కోరే స్వయం నిర్ణయాన్ని బలపరుస్తూ పోయిన వారం పత్రం మీద సంతకంపెట్టి, మరి వూరుకున్నారు కాని ఆ స్వయం నిర్ణయం ఎలాంటిది? అనేదే ప్రశ్న అందుకే సింహావలోకనం అవసరం. అసలు షేక్‌ని ఎందుకు వదిలారు? ఎందుకంటే సాదిక్‌గారు యీ పదేళ్ల బక్షీ పరిపాలన ప్రజలలో అసంతృప్తిని పెంపొందించిందని భావించారు. పదేళ్ళు జైల్లో ఉన్న షేక్ అబ్దుల్లాను వదిలివేస్తే ఆ కృతజ్ఞతతో తనను బలపరుస్తాడేమోనని సాదిక్ ఆశ. కాని కథ అడ్డం తిరిగింది పైగా నెహ్రూ కాశ్మీర్ సమస్య మరింత జటిలమైందన్నారు. అయితే పార్టీసభ్యుల నెత్తినే అంతా రుద్దుతారాయన ఈసారి, పోతే మత వ్యతిరేకత షేక్ అబ్దుల్లా తన హస్తగతం చేసుకున్నాడన్నది నిజమేగాని హిందువులు లేదా ముస్లిం మతాదులు గ్రుడ్డిగా తప్ప మరోలా అయితే అతన్ని అనుసరించరు ఇప్పటి పరిస్థితిలో చాగ్లాగారు భద్రతాసమితి ఎదుట భారత్ కేసును వాదించడం బహు కష్టంగా వుంటుంది— స్వతంత్ర కాశ్మీర్ అనేది యిప్పటి భారత్‌కు మరింత గాయమే అవుతుంది కాని ఈలాంటి విపత్కర పరిస్థితుల్లో కూడా మంత్రివర్గం చిన్నతనం, స్వార్థపూరిత వ్యతిరేకము పోలేదు. ఐనప్పటికి శ్రీ నెహ్రూ తన సహచరులను స్వార్థం వదిలివేయమని చెప్పడం ద్వారా కాంగ్రెసుని— పరిస్థితుల్ని రక్షించగలరేమో.

పాకిస్తాన్ ఇండియానుంచి విడిపోయిన నాటినుంచి భారతదేశంలోని కొందరు మహమ్మదీయులు కాంగ్రెసును అంటిపెట్టుకుని ఉంటూ, నెహ్రూగారు పిలిచినప్పుడు పలుకుతూ తమకు ఇండియాపట్ల భక్తివిశ్వాసాలను ప్రదర్శించుకుంటూ, ప్రతిఫలాన్ని అపేక్షిస్తున్నారు. డాక్టర్ షౌకత్‌వుల్లా అన్సారీకూడా రాయబారి అయేంతవరకు, ఇండియాలోని మహమ్మదీయులు భక్తివిశ్వాసాలను తెలిపే సంతకాల ఉద్యమాలను నడిపారు కల్నల్‌జైదీ ఆధ్వర్యాన ప్రతినిధివర్గ మొకటి ఇండియాలోని 'సెక్యులరిజం' వివరించేందుకు ఇతర దేశాలకు వెళ్లింది. కల్నల్‌జైదీ ఒకనాటి రాంపూరు సంస్థానానికి అధిపతి అని అందరకీ తెలిసే ఉంటుంది. ఈ ప్రతినిధివర్గం పాకిస్తాన్ పోయివున్నా బాగుండేది. సర్ ఫజలీహుస్సేన్ కుమారుడు అజిత్ హుసేన్‌కుకూడా విదేశాంగమంత్రిత్వ శాఖలో అవకాశం లభించింది ఆయన బంధువులు, వారి భార్య తరఫువారు పాకిస్తాన్‌లోనే ఉన్నారు. ఇరాన్‌లోని ఇండియా రాయబారి సోదరుడైన 'బేగ్' పాకిస్తాన్‌లో విదేశాంగశాఖ కార్యదర్శి మహమ్మదీయుడైన ఒక ఉపమంత్రి పిల్లలకు యీనాడు పాకిస్తాన్‌లో విద్యాభ్యాసం చేయిస్తున్నారు. ఇండియాలో ఉంటూ, పాకిస్తాన్‌తోనే సంబంధాలు నిలుపుకోవాలని ఉత్తరభారత దేశంలోని మహమ్మదీయులు చాలామంది అనుకుంటున్నారు. అలీఘర్‌లో ఉండే మహమ్మదీయ విశ్వవిద్యాలయం కోసం భారతప్రభుత్వం ఏటా కోట్ల రూపాయలను ఖర్చు చేస్తున్నది. ఈ విశ్వవిద్యాలయంలో చదివే వారిలో నూరింటికి 80 మంది పాకిస్తాన్‌కు తరలి పోతున్నవారే

మరో విషయం పాకిస్తాన్‌లో ఉండే అల్పసంఖ్యాకవర్గాలైన హిందువులను, క్రైస్తవులను ఆ ప్రభుత్వం హింసిస్తుందన్న తీరుమ ఇండియాలోని కాంగ్రెసు నాయకులు హుమయూన్ కబీర్‌గాని, షానవాజ్ జంగ్‌గాని ఇంతవరకు ఒక్కసారైనా విమర్శించలేదే! కులతత్వం మీదగాక, వాస్తవాలమీదనే ఆధారపడి ఉన్న, సంఘటనలు ఎన్నో ఉన్నాయి ఇండియాలోని అల్ప సంఖ్యాకులైన మహమ్మదీయులు మన "సెక్యులరిజం" విధానాన్ని వారి స్వార్థంకోసం వినియోగించుకుంటున్నారు కాని 'సెక్యులరిజం' కన్నా, మనదేశానికి "భద్రత అన్నది" చాలా అవసరమని అందరూ గుర్తించాలి

ఒక చిన్న ఉదాహరణ చెపుతాను. ఢిల్లీ ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్‌కమిటి అధ్యక్షుడయిన మీర్‌ముష్తాఖ్ మసీదుల నిర్వహణసమితికికూడా అధ్యక్షులే ప్రాచీన చిహ్నాలను భద్రత చేయించటానికి నిన్న, మొన్నటి వరకు ప్రొఫెసర్ హుమాయూన్ కబీర్‌గారే బాధ్యులు. ఈ చిహ్నాలను ఒకమారు ప్రాచీనంగా పరిగణించిన తరువాత వాటిమీద విధిగా ధనాన్ని వెచ్చించవలసి ఉంటుంది ఆ తరువాత అవి భారత ప్రభుత్వపు ఆధీనంలోకే వస్తాయి

కాని ఢిల్లీలోని జుమ్మా మసీదును అసలు ప్రాచీన చిహ్నంగా ప్రకటించడం జరగలేదు కాని దాని కోసం లక్షలు వెచ్చిస్తున్నారు ఇలాంటివే ఎన్నెన్నో సంఘటనలున్నాయి ఇవి దుఃఖితులు బాధితులు అయిన కాందిశీకులు దేశంలోకి విరివిగా వస్తున్న తరుణంలో మత అసహనానికి కారణాలౌతాయి. గనుక, మనం మరోసారి పరిస్థితులను ఆకళింపు చేసుకోవాలి.

శ్రీకృష్ణ ★